

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ
TÉMATA

Španělsko – volby 2008

(5/2008)

Radek Kraus

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah

Obsah.....	2
Politický systém	3
Vláda	3
Parlament.....	4
Hlavní politické strany	4
Španělská socialistická dělnická strana (Partido Socialista Obrero Español, PSOE)	4
Španělská lidová strana (Partido Popular, PP)	5
Sjednocená levice (Izquierda Unida, IU)	5
Konvergence a jednota (Convergència i Unió, CiU).....	5
Baskická národní strana (Partido Nacionalista Vasco, PNV).....	6
Kanárská koalice (Coalición Canaria, CC)	6
Galicijský nacionalistický blok (Bloque Nacionalista Galego, BNG)	6
Aragonská junta (Chunta Aragonesista, CHA)	6
Předvolební kampaň	6
Španělská socialistická dělnická strana (Partido Socialista Obrero Español, PSOE)	7
Španělská lidová strana (Partido Popular, PP)	7
Volební výsledky.....	8
Do Kongresu poslanců ze dne 9. března 2008.	8
Do senátu ze dne 9.3. 2008.....	9
Prameny:.....	9

Politický systém

Španělské království (*Reino de España*) je parlamentní konstituční monarchií v čele s králem. Dle španělské ústavy je král symbolem jednoty a trvání státu a reprezentuje monarchii navenek. Zejména však svolává a rozpouští parlament (*Cortes Generales*), který je orgánem moci zákonodárné. Královi je dále přiznána významná autonomní politická role při ochraně řádného chodu státních institucí. Monarchie je dědičná na základě primogenitury v mužské linii. Na trůn může usednout také žena, v případě neexistence mužského potomka rodu Bourbon-Anjou. Pokud se následník trůnu ožení navzdory jasnému vyjádření nesouhlasu ze strany krále a dolní komory, je vyloučen z následnictví jak on, tak jeho potomci. Hlavou státu je od 22. listopadu 1975 král Juan Carlos I., jehož ženou je královna Sofía de Grecia.

Pro Španělsko je typická silná decentralizace – existuje 17 autonomních oblastí (*comunidades autonomas*) s vlastním parlamentem se širokými pravomocemi, jejichž rozsah není jednotný. Všechny autonomní oblasti mají vlastní vládu. Vedle autonomních oblastí existují ve Španělsku (resp. v Maroku) dvě autonomní města (*ciudades autonomas*) - Ceuta a Melilla.

V posledních volbách získaly dvě největší strany přibližně 84 procent všech hlasů, což je zřetelným důkazem pokroku Španělska směrem k systému dvou velkých stran. Toto posílení způsobilo propad některých menších stran, včetně katalánské separatistické strany ERC a extrémně levicové Sjedenocené levice, které již nebudou mít své vlastní parlamentní kluby, neboť ve volbách získaly jen 3, respektive 2 mandáty.

Volebními obvody jsou provincie, takže reálnou šanci na získání mandátu, zejména pak v oblastech jako je Katalánsko a Baskicko, mají pouze velké strany nebo lokální nacionalistické strany.

Vláda

Vláda je složena z premiéra (*Presidente del Gobierno*), vicepremiérů a ministrů. Nejvyšším poradním orgánem španělské vlády je Rada státu, jejíž doporučení vládě jsou ale nezávazná.

Na základě výsledků voleb jmenuje král do funkce premiéra předsedu politické strany nebo vůdce koalice stran, která získala většinu hlasů. Královo jmenování posléze potvrdí Kongres poslanců. Kabinet ministrů také jmenuje král. Předsedou vlády je José Luis Rodríguez Zapatero (PSOE).

Pro vyslovení důvěry stačí vládě prostá většina. Pro vyslovení nedůvěry je pak nutná většina absolutní. Ve Španělsku existuje institut konstruktivního vyslovení nedůvěry, který

spočívá v povinnosti připojení jména nového kandidáta na premiéra k návrhu na vyslovení nedůvěry.

Parlament

Španělský parlament je dvoukomorový.

Dolní komora - Kongres poslanců (*Congreso de los Diputados*) je základním zákonodárným orgánem. Má 350 členů a je volen systémem poměrného zastoupení za použití d'Hondtovy metody pro přidělování mandátů. Volební období je čtyřleté. Počet členů není dán Ústavou jednoznačně, ale v rozsahu od 300 do 400 poslanců, počet míst se tak může měnit. Zamítavé stanovisko horní komory může Kongres poslanců přehlasovat kvalifikovanou – absolutní, resp. třípětinovou – většinou svých členů.

Druhou, horní komoru, tvoří ve Španělsku Senát, který ve vztahu ke Kongresu poslanců plní roli komory druhého čtení. Má 264 členů - 208 senátorů je voleno přímo, 56 autonomiemi. Jedná se o orgán teritoriálního zastoupení provincií. Každá provincie volí 4 senátory, autonomní města po 2.

Předsedou dolní komory je Manuel Marín González (PSOE)

Předsedou horní komory je Francisco Javier Rojo García (PSOE).

Hlavní politické strany

Španělská socialistická dělnická strana (**Partido Socialista Obrero Español, PSOE**)

- **Základní charakteristika:** PSOE byla založena v roce 1879 a v současnosti je jednou ze dvou nejvýznamnějších politických stran ve Španělsku. Je na levé straně politického spektra s úzkou vazbou na španělské odbory. Od roku 2004 je vládní stranou. Předsedou je současný premiér José Zapatero.
- **Hlavní principy:** Idea Španělska jako společnosti několika národů (baskové, katalánci, galicijci). Zastupování zájmů pracujících, sociálně-demokratické principy. Byla zastáncem legalizace manželství osob stejného pohlaví. PSOE je liberální co se týče otázek rovnoprávnosti a svobody náboženského vyznání. V politice přistěhovalců je pro podporu a integraci přistěhovalců do společnosti.
- **Zahraniční politika:** PSOE je proevropsky orientovanou stranou, podporovala přijetí Smlouvy o Ústavě pro Evropu, obhajuje silnější integraci v rámci EU. V roce 2006

podporovala vyjednávání španělské vlády s teroristickou organizací ETA. Je členem Strany evropských socialistů v Evropském parlamentu a patří do Socialistické internacionály. Své voliče má zejména v Katalánsku, Baskicku a Andaluzii.

Španělská lidová strana (Partido Popular, PP)

- **Základní charakteristika:** PP vznikla v roce 1989 sružením Lidové aliance (založena 1976) a menších stran křesťansko-demokratické a liberální ideologie. Po bombových útocích na Madrid 11. března 2004 nesouhlasila se zahájením politických vyjednávání s baskickou teroristickou organizací ETA. PP je největší opoziční stranou. Jejím předsedou je Mariano Rajoy. Díky politice omezující autonomní oblasti, má PP podporu zejména v Madridu a v Castilla y Leon.
- **Hlavní principy:** PP je proti přílišné svobodě *Comunidades autonomas*, zejména v Baskicku a Katalánsku. Fakticky zastává pravicově-nacionalistickou ideologii, oficiálně je však stranou středo-pravicovou, je taktéž stranou velmi konzervativní a katolickou. Vůči přistěhovalcům vyznává politiku tolerance, ne však už podpory.
- **Zahraniční politika:** Je členem Evropské lidové strany v Evropském parlamentu a dále Mezinárodní unie demokratů a Křesťansko-demokratické internacionály.

Sjednocená levice (Izquierda Unida, IU)

- **Základní charakteristika:** IU je koalici levicově zaměřených politických stran, která vznikla v roce 1986. Nejvýznamnější politickou stranou, vedle dalších levicových, zelených, socialistických a republikánských stran, je Španělská komunistická strana (PCE), jejíž generální tajemník Julio Anguita byl také v čele Sjednocené levice od jejího vzniku do roku 2001. Členskou stranou je i Katalánská republikánská levice (založena 1998). Největší podporu má IU v Andaluzii, Madridu a oblasti Asturie. Předsedou IU je od roku 2001 Gaspar Llamazares.
- **Hlavní principy:** Koalice stran IU zastává především levicovou ideologii.
- **Zahraniční politika:** Je členem Konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice v Evropském parlamentu a Strany evropské levice.

Konvergence a jednota (Convergència i Unió, CiU)

CIU byla založena v roce 1978 a je koalici politických stran Katalánská demokratická aliance a Katalánská demokratická unie. Je regionální politickou stranou působící v Katalánsku. Ideologie CIU je založena na konservatismu, nacionalismu a podpoře volného

trhu. Významným cílem je pro CIU dosažení větší autonomie Katalánska. Předsedou strany je Artur Mas i Gavarró.

Baskická národní strana (Partido Nacionalista Vasco, PNV)

PNV byla založena v roce 1895 s cílem dosáhnout obnovení baskické autonomie. Také nyní se profiluje jako umírněná (svého cíle se nesnaží dosáhnout násilnou cestou) nacionalistická strana, která obhajuje větší autonomii - nejlépe nezávislost - regionu. V roce 1958 se z PNV odčlenila skupina nespokojená s umírněnou politikou strany - ETA. Strana je členem Křesťansko demokratické internacionály. Předsedou je Jozu Jon Imaz.

Kanárská koalice (Coalición Canaria, CC)

CC vznikla v roce 1993 sjednocením několika nacionalistických, konzervativních, postkomunistických a nezávislých stran na Kanárských ostrovech. Je nejvýznamnější politickou stranou na Kanárských ostrovech, což dokládá její nepřetržitá přítomnost v ostrovní vládě od data jejího založení - roku 1993. Předsedou koalice je José Torres Stinga.

Galicijský nacionalistický blok (Bloque Nacionalista Galego, BNG)

BNG byl založen v roce 1982 jako koalice galicijských regionálních stran. Jeho programovým cílem je dosáhnout pro Galicii zvýšené autonomie. Ve vedení strany stojí Xosé Manuel Beiras a Anxo Quintana.

Aragonská junta (Chunta Aragonesista, CHA)

CHA je politickou stranou, působící v regionu Aragon. Profiluje se jako nacionalistická a sociálnědemokratická. Strana nesouhlasila s ratifikací Smlouvy o Ústavě pro Evropu. Jejím předsedou je Bizén Fuster.

Předvolební kampaň

Přestože oficiální doba volebních kampaní trvá ve Španělsku pouze posledních 15 dní před volbami (s výjimkou dne bezprostředně předcházejícím dni voleb), mnohé strany, zejména PP a PSOE, začaly své „předkampaně“ s mnohaměsíčním předstihem, nezřídka ještě před tím, než měly sestaveny kandidátní listiny. Volební kampaň však byla nakonec předčasně ukončena po atentátu na Isaiase Carrasca¹.

¹ Bývalý socialistický radní Isaias Carrasco byl 7.3. 2008 zastřelen na ulici před svým domem v baskickém městě Arrasate. Stalo se tak jen dva dny před volbami. Dvačtyřicetiletý komunální politik zemřel v nemocnici. Způsob atentátu připomněl podobné akce separatistické organizace Baskicko a jeho svoboda (ETA) z minulosti.

Španělská socialistická dělnická strana (Partido Socialista Obrero Español, PSOE)

První fáze kampaně byla vedena pod sloganem „*Con Z de Zapatero*“ (Se Z jako Zapaterem), což byla slovní hříčka založená na tendenci španělského premiéra vyslovovat slova končící na D jako by končila na Z. Kampaň byla spojena s výrazy jako rovnost (*Igualdad-Igualdaz*) nebo solidarita (*Solidaridad-Solidaridaz*), zdůrazňujíc politiku vykonávanou současnou vládou. Druhou fází reprezentovaly slogany „*La Miranda Positiva*“ (Pozitivní perspektiva) a „*Vota con todas tus fuerzas*“ (Volte vši silou), což mělo zmobilizovat nerozhodnuté voliče a voliče, kteří by jinak k volbám vůbec nešli.

Španělská lidová strana (Partido Popular, PP)

Pro předkampaň použila PP slogan „*..., con Rajoy es Posible*“ (... s Rajoyem je to možné), většinou v kombinaci s nějakým konkrétním slibem jako „*Llegar a fin de mes, Con Rajoy es Posible*“ (Vystačit do konce měsíce, s Rajoyem je to možné). Hlavně však založila svoji kampaň na kritice PSOE a všech neúspěchů vlády včetně zdražování apod.

Volební výsledky

Vítězem voleb se stala Španělská socialistická dělnická strana, následována Španělskou stranou lidovou. Tyto dvě strany získaly dohromady bezmála 84 % všech hlasů, což je s největší pravděpodobností způsobeno rozdělením volebních obvodů podle provincií. Mandát má totiž reálnou šanci získat pouze velká strana nebo menší nacionalistická strana s vysokou mírou místní podpory. Voliči pak ze strachu, aby jejich hlas „nepropadl“ volí raději tyto velké strany.

Do Kongresu poslanců ze dne 9. března 2008.

Strany a koalice	Hlasů	%	Změna	Křesel	Změna
Španělská socialistická dělnická strana	11 064 524	43,46	+ 1,1 %	169	+ 5
Španělská lidová strana	10 169 173	40,11	+ 2,4 %	154	+ 6
Sjednocená levice	963 040	3,8	- 1,2 %	2	- 3
Konvergence a jednota	774 317	3,05	- 0,2 %	10	0
Katalánská republikánská levice	296 473	1,17	- 1,3 %	3	- 5
Baskická nacionalistická strana	303 246	0,65	- 0,4 %	6	- 1
Galicijský nacionalistický blok	209 042	0,82	0 %	2	0
Kanárská koalice	164 255	1,2	- 0,3 %	2	- 1
Jednota, pokrok a demokracie	303 535	1,2	---	1	+ 1
Aragonská junta	37 995	0,15	- 0,2 %	0	- 1
Baskická solidarita	50 121	0,2	- 0,1 %	0	- 1
Nafarrpa Bai	62 073	0,25	0 %	1	0

Celkem

350

Do senátu ze dne 9.3. 2008.

Pro doplnění výsledky voleb do senátu.

Strany a koalice	Zvoleno	Ustaveno	Celkem
Španělská lidová strana	101	23	124
Španělská socialistická dělnická strana	86 ²	19	105
Entesa Catalana de Progrés	12	4	16
Konvergence a jednota	4	3	7
Baskická nacionalistická strana	2	2	4
Ostatní strany (<i>Mixto</i>)	3	5	8
Celkem	208	56	264

Prameny:

Klokočka Vladimír. Ústavní systémy evropských států (2. aktualiz. a dopl. Vyd). Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-606-7

Jirásková Věra. Dokumenty k ústavním systémům. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-212-5

www.cbw.cz

www.euroskop.cz

www.wikipedia.org

www.senado.es

www.congreso.es

Politické strany:

www.psoe.es

www.pp.es

www.ciu.cat

www.izquierda-unida.es

² www.senado.es uvádí pouze 85 senátorů , jiné zdroje i 89.